

Samhällsekonomiska bokslut, utvärderingar och analyser

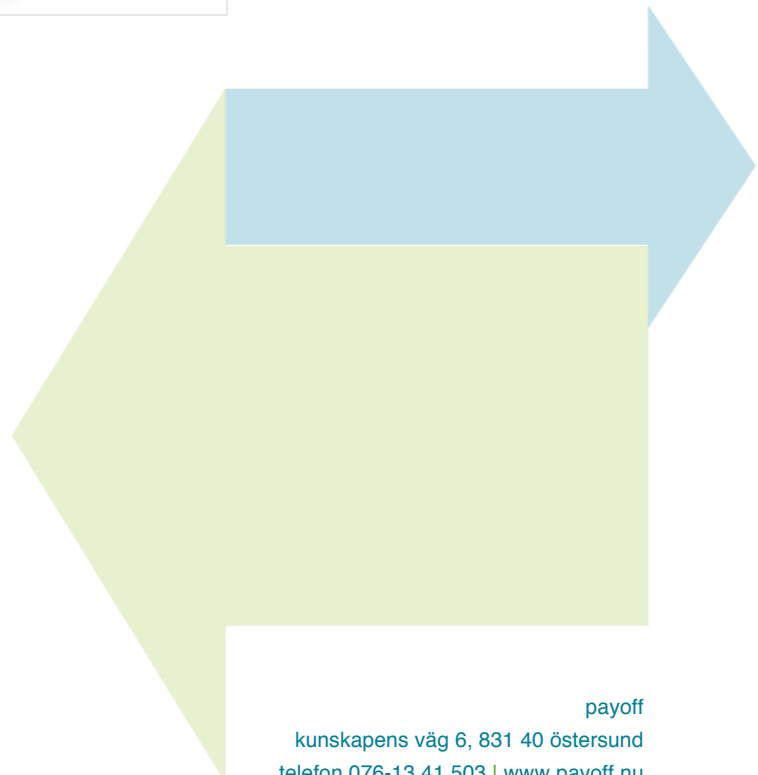
Samhällsekonomisk utvärdering Projekt SamCoach

Slutrapport 2011-05-12

Samordningsförbundet Sollefteå kommun

Samordningsförbundet
Sollefteå

Finansiell samverkan inom rehabiliteringsområdet mellan:
Försäkringskassan-Landstinget- Arbetsförmedlingen -Sollefteå kommun

payoff
kunskapens väg 6, 831 40 östersund
telefon 076-13 41 503 | www.payoff.nu

Innehåll

Sammanfattning	3
Samhällsekonomisk utvärdering av projekt SamCoach	7
Inledning	7
SamCoach	7
Syfte och mål	8
Målgrupp	8
Rapportens struktur	8
Projektets klassificering	9
Ekonomisk analys	9
Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad	10
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning	11
Intäkter, kostnader och lönsamhet	12
Sammanfattning av den ekonomiska analysen	15
Känslighetsanalyser	15
Slutsatser och diskussion	16
Inledning	16
Jämförande värden	17
Nyckeltalen – avvikelser från medelvärde	20
Slutsatser	21
Avslutande diskussion	22
Bilagor	24
Presentation av projekt SamCoach	25
Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller	30
Vad är NyttoSam?	32
Avgränsningar och antaganden	32

Sammanfattning

SamCoach är ett projekt som ägs av Sollefteå kommun men drivs i samverkan med alla fyra samverkanspartners inom ramen för Samordningsförbundet i Sollefteå kommun. Målgruppen är personer som är långtidsberoende av samhällets stöd för sin försörjning. Till SamCoach finns både i Sollefteå och i Ramsele en beredningsgrupp som består av handläggare från de inblandade myndigheterna och är operativt samverkansorgan för ärenden som kräver samverkan mellan två eller flera myndigheter. Ärenden till SamCoach aktualiseras av handläggare från de ingående myndigheterna.

Projektets huvudman är Sollefteå kommun/Kultur-utbildning och fritid i samverkan med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Landstinget Västernorrland.

Insatsen riktar sig till personer mellan 18-64 år (första året var målgruppen 18-30 år). Deltagarna har haft kontakt med minst två av de fyra samverkande myndigheterna (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Landstinget).

Målet för projektet har varit:

Samordnad rehabilitering - att hjälpa människor som står långt ifrån arbetslivet till egen försörjning och höjd livskvalité.

För att genomföra den samhällsekonomiska utvärderingen har payoff:s metod Nyttosam använts. Med hjälp av denna har 19 deltagares situation studerats före och efter deltagande i SamCoach. Deltagarnas genomsnittsålder är 28 år och 37 procent utgörs av kvinnor.

Nedan redovisas de väsentligaste resultaten av utvärderingen. Om inget annat anges avser värdena de 19 deltagarna som ingått i utvärderingen.

Samhället som helhet

- Intäkten är på kort sikt - 12 månader 1,7 milj. kr vilket motsvarar 89 400 kr per deltagare. På medellång sikt - fem år - är intäkten prognostiserad till 8,5 milj. kr.
- Lönsamheten är på kort sikt -385 000 kr, motsvarande cirka -20 300 kr per deltagare. På medellång sikt – fem år – är lönsamheten prognostiserad till 6,4 milj.kr. Detta resultat förutsätter att det faktiska utfallet efter 12 månader kvarstår i ytterligare fyra år.
- Görs en uppdelning i kön uppvisar kvinnorna högre intäkt än männen på kort sikt; 245 000 kr respektive -1 000 kr per deltagare inom respektive grupp. En uppdelning i yngre och äldre deltagare där gränsen går vid 26 år uppvisar en högre intäkt per deltagare på kort sikt för de yngre med 26 000 kr i jämförelse med 38 000 kr i genomsnitt för den ”äldre” gruppen.

- Återbetalningstiden är 15 månader.
- Lönsamheten kan även uttryckas som att en kronas insats gett 0,82 kr i avkastning på kort sikt och 4,08 kr på medellång sikt.
- Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 13 procent. Konkret innebär det att värdet av deltagarnas arbetsinsats ökat med fyra procent och att deras konsumtion/behov av vård, omsorg, handläggning etc. minskat med nästan hälften, 70 procent, räknat på ett års basis.
- Jämfört med andra liknande projekt eller verksamheter inom klass T9 som payoff utvärderat är verkningsgraden marginellt lägre för SamCoach. Kostnaden per verkningsgrad är marginellt lägre för SamCoach. Detta kan tolkas som att man skapat och frigjort färre resurser än genomsnittet men att kostnaden för detta har varit något lägre än för genomsnittet.
- En känslighetsanalys visar att om man antar att 25 procent av intäkten är kopplade till faktorer som ligger utanför de åtgärder som vidtagits inom SamCoach, sjunker lönsamheten och blir på kort sikt, -810 000 kr, vilket motsvarar -42 600 kr per deltagare (jämfört med -20 300 kr utan den 25 procentiga reduceringen i intäkt). Payoff-tiden ökar med fem månader till 20 månader.

Aktörerna

- Lönsamheten för kommunen är 1,7 milj. kr på kort sikt. Orsaken till det positiva resultatet är minskat behov av försörjningsstöd i kombination med en stor minskning av behovet av kommunal omsorg och handläggning. Kommunens skatteintäkter har även ökat genom att några av deltagarna kommit in i arbete. Återbetalningstiden är tre månader. På fem års sikt är lönsamheten prognostiserad till 8,2 milj.kr.
- För landstinget är lönsamheten negativ på kort sikt, -107 000 kr. Anledningen till detta är en kombination av ökade kostnader för sjukvårdsinsatser och att landstinget är medfinansierat till projektet. På fem års sikt är resultatet dock prognostiserat till en negativ lönsamhet på -954 000 kr.
- Arbetsförmedlingen har ökade kostnader med 286 000 kr. Arbetsförmedlingens medfinansiering och ökade kostnader för insatser och lönesubventioner gör att lönsamheten på medellång sikt är cirka -700 000 kr.
- Försäkringskassan har ökade kostnader för 9 av de totalt 19 deltagare som ingår i utvärderingen. Försäkringskassan har därför ett negativt resultat på kort sikt med cirka -319 000 kr. På medellång sikt är lönsamheten också negativ och utgör cirka -2 milj. kr.
- Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har en negativ lönsamhet på närmare -1,5 milj. kr. Anledningen till detta är en kombination av ökade kostnader för såväl Arbetsförmedlingen som för Försäkringskassan. På medellång sikt är lönsamheten cirka -2,4 milj.kr.

- Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst med 13 000 kr på kort sikt per deltagare och år.

Samordningsförbundet i Sollefteå kommun har finansierat projekt SamCoach, som drivits i Sollefteå kommuns regi. Målgruppen unga vuxna i åldern 16 – 30 år är en angelägen målgrupp eftersom övergången från skola till fortsatta studier och arbetsliv är svår för många yngre i dag samtidigt som alla kommer att behövas i arbetskraften för att motverka negativa demografiska förutsättningar. Teoretiskt kan målgruppen ha upp till närmare femtio år i arbetslivet och ett tidigt utanförskap riskerar att permanentas om inte rätt insatser sätts in. Givetvis är även den andra målgruppen, vuxna som riskerar att fastna i ett beroende av samhällets stöd för sin försörjning, också viktig att erbjuda den kompetens som SamCoach erbjuder.

Genom att SamCoach föregås av både ett remissförfarande och en beredningsgrupp bör de personer som mest behöver samordnade åtgärder få dessa. Eftersom insatserna både kan vara av förebyggande och rehabiliterande art kan de också vara individuellt anpassade.

Det faktiska resultatet kopplat till nyckeltalet verkningsgrad visar att en betydande ytterligare potential föreligger för att dels få fler av deltagarna i ett arbete, studier eller yrkesutbildning och dels för att ytterligare minska vård och omsorg. Det är därför särskilt viktigt att fortsatt stöd och uppföljning erbjuds inom de reguljära verksamheterna efter avslutat projekt.

För att vi skall kunna uttala oss om huruvida denna verksamhet också varit framgångsrik ur ett samhällsekonomiskt perspektiv krävs antingen att det förväntade resultatet för ett antal nyckeltal (t.ex. återbetalningstid) varit preciserade, alternativt att målet varit preciserat i monetära termer (t.ex. lönsamhet per deltagare eller minskat försörjningsstöd per deltagare).

Eftersom denna verksamhet saknar tydliga ekonomiska mål har vi jämfört utfallet mot liknande utvärderingar som payoff tidigare genomfört. Relativt liknande projekt eller verksamheter har SamCoach en något lägre verkningsgrad, vilket innebär att deltagarna inte kommit lika nära arbetslivet och/eller minskat sin förbrukning av vård och omsorg lika mycket som i jämförande projekt. Eftersom SamCoach har en tudelad målgrupp i vilken flera av deltagarna har omfattande behov av stöd och åtgärder kan det i det enskilda fallet dröja innan personen kommer i egenförsörjning. En del av vårdbehovet har konstaterats under projektet för vissa deltagare och kan också kvarstå efter avslutat projekt.

Denna typ av projekt startar ofta positiva processer för den enskilde individen. Den potential till ytterligare utveckling som finns och som i det enskilda fallet kan leda till arbetet och egenförsörjning måste tas tillvara efter avslutat projekt. Det borde vara särskilt intressant för ingående myndigheter att följa upp hur detta utvecklas och eventuellt göra en uppföljande utvärdering om nyttan av åtgärderna efter ytterligare två till tre år.

SamCoach har inneburit att deltagarnas behov av ett samordnat stöd och insatser från rätt offentlig aktör kunnat sättas in tidigare, vilket inneburit att unga vuxna fått en bättre situation och en kortare väg för att komma i arbete/studier eller egenförsörjning. Vi utvärderar projektet med utgångspunkt från deltagarna och det är alltid vik-

tigt att påminna om ett par saker. För det första att om deltagarna förändrar sin situation och får en bättre livskvalitet kommer det för det andra att medföra ”ringar på vattnet” och närmaste anhöriga påverkas positivt. Det är ytterligare fördelar med denna typ av projekt, som också skapar ytterligare nytta för samhället och en bättre situation för övriga berörda individer.

Till sist är det viktigt att verksamhetsansvariga, finansiärer och genomförare diskuterar vad denna utvärdering gett för kunskaper kring projektets utfall ekonomiskt kopplat till bl. a socioekonomiska effekter. Konkret innebär det att se vilka mervärden, framgångsfaktorer, innovativa arbetsformer som varit bärande för SamCoach kopplat till de ekonomiska nyckeltalen. Några frågor att fundera och diskutera vidare är:

- a. Hur tar vi vara på den potential hos deltagarna som finns att komma i egenförsörjning efter avslutat projekt?
- b. Sätter vi för ekonomiska mål för kommande verksamheter och projekt och hur uttrycker vi dem i monetära termer?
- c. Hur går vi från ett kortsiktigt kostnadsperspektiv till ett socialt investeringsperspektiv?
- d. Kan vi göra mer för att arbeta förebyggande och med tidiga insatser för att förhindra och motverka ungdomars och unga vuxnas utanförskap?
- e. Hur kan vi samverka med och nyttja andra parallella projekt för personer i utanförskap som pågår i Sollefteå kommun?

Samhällsekonomisk utvärdering av projekt SamCoach

payoff har fått i uppdrag av Sollefteå Kommun att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 19 individer som deltagit i projektet SamCoach. Av dessa är sju kvinnor och 12 män. Genomsnittsåldern har varit 28 år.

Deltagarnas försörjningssituation och dess användande av samhällets resurser har följts upp av projektet och ligger sedan till grund för utvärderingen. *Syftet* med utvärderingen är att studera hur personernas situation *efter* att ha lämnat projektet förändrats relativt situationen *före* dess medverkan i projektet.

Målet med utvärderingen är att visa på nyttan av projektet och synliggöra vilka effekter projektet haft för samhället, samhällets olika aktörer och deltagarnas ekonomi. Genom att kostnaderna för projektet jämförts med vilka intäkter projektet lett till kan projektet bedömas ur ett socialt investeringsperspektiv. Nyttan med utvärderingen är att den skall kunna ligga till grund för ett lärande, beskriva vilka mervärden som skapats, områden för förbättring, framgångsfaktorer, utveckling och ett eventuellt implementera i kärnverksamheterna.

Totalt ingår 19 av totalt 20 avslutade deltagare i urvalet för utvärderingen. Urvalet är inte helt representativt relativt totalt avslutade deltagare, varför slutsatserna i denna rapport kopplade till det ekonomiska resultatet i första hand gäller deltagarna i urvalet.

Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av Nyttosam. Utfallet har därefter analyserats och sammanställts i denna rapport.

Inledning

SamCoach

SamCoach är ett projekt som ägs av Sollefteå kommun men drivs i samverkan med övriga samverkanspartners, landstinget Västernorrland, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Målgruppen är dels unga vuxna 16 – 30 år och dels personer som är långtidsberoende av samhällets stöd för sin försörjning.

I projektet arbetar två jobbcoacher och en psykolog. Målet är att jobba med 15 - 20 deltagare samtidigt och med en genomströmning på tio personer per år. Till SamCoach finns både i Sollefteå och i Ramsele en beredningsgrupp knuten bestående av handläggare från de inblandade myndigheterna och är operativt samverkansorgan för ärenden som kräver samverkan mellan två eller flera myndigheter. Ärenden till SamCoach aktualiseras av handläggare från de ingående myndigheterna.

Projektets huvudman är Sollefteå kommun/Kultur-utbildning och fritid i samverkan

med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Landstinget Västernorrland. Samordningsförbundet är finansär av projektet.

Syfte och mål

Samordnad rehabilitering. Att hjälpa människor som står långt ifrån arbetslivet till egen försörjning och höjd livskvalité.

Målgrupp

Insatsen riktar sig till personer mellan 16-64 år. Deltagarna har haft kontakt med minst två av de fyra samverkande myndigheterna (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Landstinget).

Ytterligare information om SamCoach finns på webben;

www.finsamsolleftea.se/Default.asp?path=25044%2C25045&pageid=36747

Läs också i bilagan i denna rapport om en närmare beskrivning av SamCoach.

Rapportens struktur

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redogör för klassificeringen av SamCoach. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. Där beskrivs projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i projektet. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid som en kostnads-/intäktskalkyl på kort och medellång sikt.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, landstinget, staten samt individer/na/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat".

För kommunen och landstinget redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Hur projektets lönsamhet påverkas av eventuella externa faktorer redogörs redovisas i en känslighetsanalys. I en annan känslighetsanalys redovisas hur lönsamheten på kort sikt påverkas om projektkostnaden "avskrivs" under tio år.

I den sista delen i rapporten sammanfattas och analyseras resultatet.

I bilagor finns en presentation av SamCoach, tabeller med detaljerad information för de olika nyckeltalen och slutligen en kort presentation av Nyttosam.

Projektets klassificering

payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika projekt eller verksamheter som baseras på samverkan. Det innebär att likvärdiga projekt/verksamheter klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att;

1. skapa krav på tydligare målsättning för verksamheten/projektet
2. möjliggöra jämförelser mellan likvärdiga verksamheter - hur bra är resultatet av aktuellt projekt/vår verksamhet jämfört med likartade projekt/verksamheter?
3. underlätta lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder för kommande projekt/verksamheter och underlätta en eventuell implementering

Enligt det system för klassificering som payoff tagit fram tillhör SamCoach klass T9. Kriterierna för att tillhöra klass T9 är följande;

Steg 1. *Projektet är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med förelägen). Detta kriterium har till största delen uppfyllts även om några alternativscenariors också genomförts.*

Steg 2. *Projektets mål är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts av SamCoach.*

Steg 3. *Utanförskapet är relativt omfattande för deltagarna. SamCoach har en potential per deltagare i föreläget på 666 000 kr. Detta innebär låg produktion och/eller viss resursförbrukning i föreläget.*

Steg 4. *Resurserna i projektet är stora. SamCoach har kostat 110 000 kr per deltagare.*

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fem delar;

1. Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad
2. Intäkter på kort och medellång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff – tid
5. Känslighetsanalyser

Den ekonomiska analysen är även sammanfattad i en figur.

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 1 nedan framgår SamCoachs samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som på kort sikt - 12 månader - maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till de 19 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en verkningsgrad på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom projektets drivande.

Med tillgänglig potential i föreläge avses den potential som fanns att tillgå då deltagarna kom in i projektet. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 550 000 kr på ett år. Om alla deltagare skulle ha ett produktivt arbete på heltid och inte någon skulle vara i behov av olika vård- och omsorgsresurser vore potentialen noll.

Tabell 1.

Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	12 658 501 kr
produktion	10 790 000 kr
vård, omsorg och handläggning	1 868 501 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %
Faktisk produktion i efterläge	3 %
Utnyttjad potential, varav	1 698 506 kr
produktion	390 851 kr
vård, omsorg och handläggning	1 307 656 kr
Verkningsgrad, varav	13 %
produktion	4 %
vård, omsorg och handläggning	70 %
Kostnad per verkningsgrad	8 174 kr
Kvarvarande potential i efterläge	10 959 995 kr

Högsta potential på individnivå i SamCoach var ca 1,8 milj. kr. Detta är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av mycket omfattande vårdresurser. Lägsta potential på individnivå var 521 000 kr. Den totala potentialen på ett års basis utgjorde 12,7 milj. kr vid projektets start, motsvarande 666 000 kr per deltagare.

¹ Med överkonsumtion avses vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till "livets vardag"

Genom att vissa deltagare kommer in i arbete i kombination med minskat vård- och omsorgsbehov frigörs en del av den ursprungliga potentialen. Den dag alla kommit in i heltidsarbete utan subventioner och inte konsumerar någon vård och omsorg har all potential frigjorts. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att projektet har gått i positiv riktning. I detta fall har potentialen minskat ("utnyttjad potential") med 1,7 milj. kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på 13 procent².

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett "sannolikt" och ett "teoretiskt". Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 63 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år. Värdena för det sannolika respektive teoretiska potentialen på lång sikt är 218 milj. kr och 498 milj. kr. Utslaget per deltagare motsvarar det senare 26,2 milj. kr. Även om dessa belopp till stor del är hypotetiska visar de på vilka enorma potentialer som det ligger i ett reducerat utanförskap!

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom förändrad produktion, dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

De blå staplarna i figur 1 nedan beskriver potentialens storlek i före- respektive efterläge. Att stapeln i efterläget är kortare beror på att viss potential (898 000 kr) frigjorts främst genom att behovet av olika resurser minskat i efterläget jämfört med föreläget.

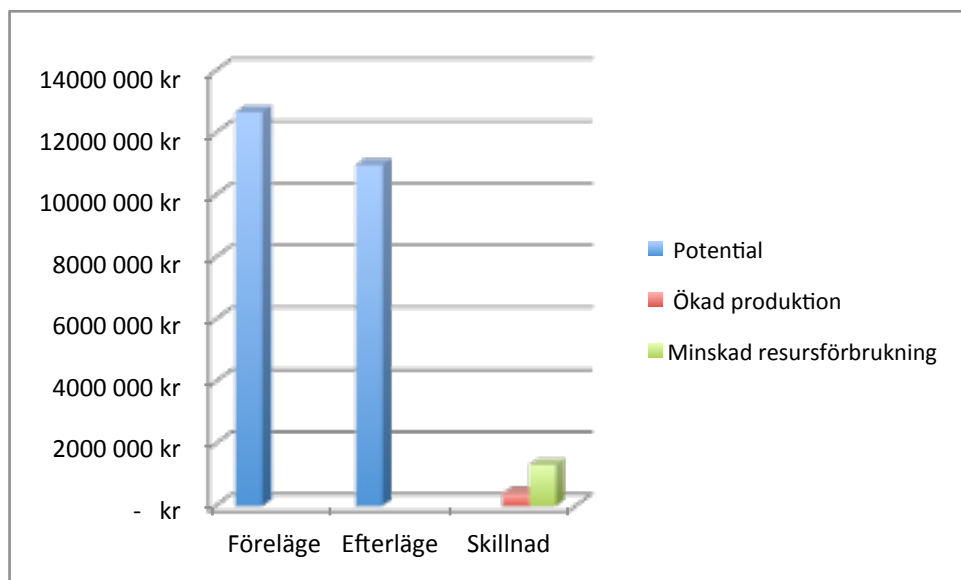
Den produktion som de facto förekom i föreläget var noll. Produktionsutnyttjandet som andel av den totala produktionspotentialen³ har ökat till tre procent i efterläget.

Den totala potentialen i föreläget (12,7 milj. kr) var fördelad på möjligt produktionsutrymme (10,8 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1,9 milj. kr).

Genom viss ökad produktion och framför allt minskat behov av olika resurser har den totala potentialen minskat med 13 procent vilket åskådliggörs av skillnaden mellan de blå staplarna i figuren nedan. I kronor motsvaras det av 1,7 milj. kr, fördelat på 390 000 kr på ökad produktion och 1,3 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av de båda staplarna till höger i figur 1.

² 1,7/12,7 milj. kr = 13 %

³ Vad som maximalt kan produceras om alla deltagare är i arbete och arbetar heltid

Figur 1.

Projektets potential i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till höger) inklusive den minskade reala resursförbrukningen (gulgrön stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på 13 procent.

Intäkter, kostnader och lönsamhet

I tabell 2, se bilagan, redovisas en sammanställning över de intäkter SamCoach genererat på kort sikt, 12 månader, för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, landsting, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna. Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på medellång sikt, fem år, redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Inom den statliga sektorn särredovisas intäkter på medellång sikt även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna på individnivå, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna. I tabell 3 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

⁴ Med "övrig stat" avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

Åtgärdskostnaden för de 19 personer som ingår i utvärderingen har varit 2,1 milj. kr inklusive och 1,7 kr exklusive indirekta skatter⁵. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 110 000 kr inklusive indirekta skatter och 88 000 kr exklusive indirekta skatter. Av den totala kostnaden står kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

I tabell 5 redovisas en sammanställning över projektets lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt, som ett medellångt perspektiv, fem år. Dessutom redovisas, där det är relevant⁶, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är "betald" i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 19 deltagarnas ökade produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt vara 1,7 milj. kr. På medellång sikt, fem år, beräknas intäkten till 8,5 milj. kr. Intäkt per deltagare på kort sikt är 89 400 kr.

Görs en uppdelning i kön uppvisar kvinnorna högre intäkt än männen på kort sikt; 245 000 kr respektive -1 000 kr per deltagare inom respektive grupp. En uppdelning i yngre och äldre deltagare där gränsen går vid 26 år uppvisar en högre intäkt per deltagare på kort sikt för de yngre med 26 000 kr i jämförelse med 38 000 kr i genomsnitt för den "äldre" gruppen.

Lönsamheten för samhället är negativ på kort sikt, -385 000 kr respektive på medellång sikt 6,4 milj.kr.

Orsaken till att lönsamheten på kort sikt är lägre jämfört med den relativt höga lönsamheten på medellång sikt är framför allt att projektkostnaden enbart belastar det första året. SamCoachs återbetalningstid är 15 månader.

Den positiva lönsamheten på sikt beror på att några av deltagarna kommit in i arbete i kombination med att många av deltagarna kunnat göra sig mindre beroende av olika offentliga resurser. Värdet av detta överstiger projektets kostnad efter 15 månader under förutsättning att situationen inte förändrats för deltagarna efter att de avslutat projektet.

Avkastningen per satsad krona är 0,82 kr på kort sikt och 4,08 kr på medellång sikt.

Kommunen

Kommunen uppvisar intäkter på kort sikt med 1,7 milj. kr, och på fem års sikt med 8,7 milj. kr. Det senare motsvarar 456 000 kr per deltagare. Lönsamheten för kommunen

⁵ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁶ Beräkningen är enbart relevant om intäkten är positiv.

är 1,3 milj. kr på kort sikt. Orsaken till det positiva resultatet är minskat behov av försörjningsstöd i kombination med ett minskat behov av kommunal omsorg och handläggning. Per deltagare har det ekonomiska biståndet minskat med drygt 18 600 kr på ett års basis. Kommunens skatteintäkter har även ökat genom att några av deltagarna kommit in i arbete. Kommunens minskade kostnader är främst kopplad till minskade vårdkostnader. Återbetalningstiden är tre månader. På fem års sikt är lönsamheten prognostiserad till 8,2 milj.kr.

Landstinget

För landstinget är intäkten på kort sikt negativ, -107 000 kr. Lönsamheten är därför negativ på kort sikt, -524 000 kr och anledningen till detta är en kombination av ökade kostnader för sjukvårdsinsatser och att landstinget är medfinansiär till projektet. På fem års sikt är resultatet prognostiserat till en negativ lönsamhet på -954 000 kr.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ökade kostnader med 286 000 kr vilket framför allt är kopplat till olika insatser och kostnader för lönesubventioner. På kort sikt är dock lönsamheten negativ eftersom resultatet på kort sikt också belastas av Arbetsförmedlingens medfinansiering och utgör -703 000 kr. På medellång sikt är lönsamheten -1,8 milj. kr.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har ökade kostnader för nio av de totalt 19 deltagare som ingår i utvärderingen. Försäkringskassan har därför ett negativt resultat på kort sikt med cirka -319 000 kr. På medellång sikt är lönsamheten negativ och utgör cirka 2 milj. kr.

Staten totalt

Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har en negativ lönsamhet på närmare -1,5 milj. kr. Anledningen till detta är en kombination av ökade kostnader för såväl Arbetsförmedlingen som för Försäkringskassan och projektkostnader. På medellång sikt är lönsamheten negativ och beräknad till -2,4 milj.kr.

Individerna/hushållen

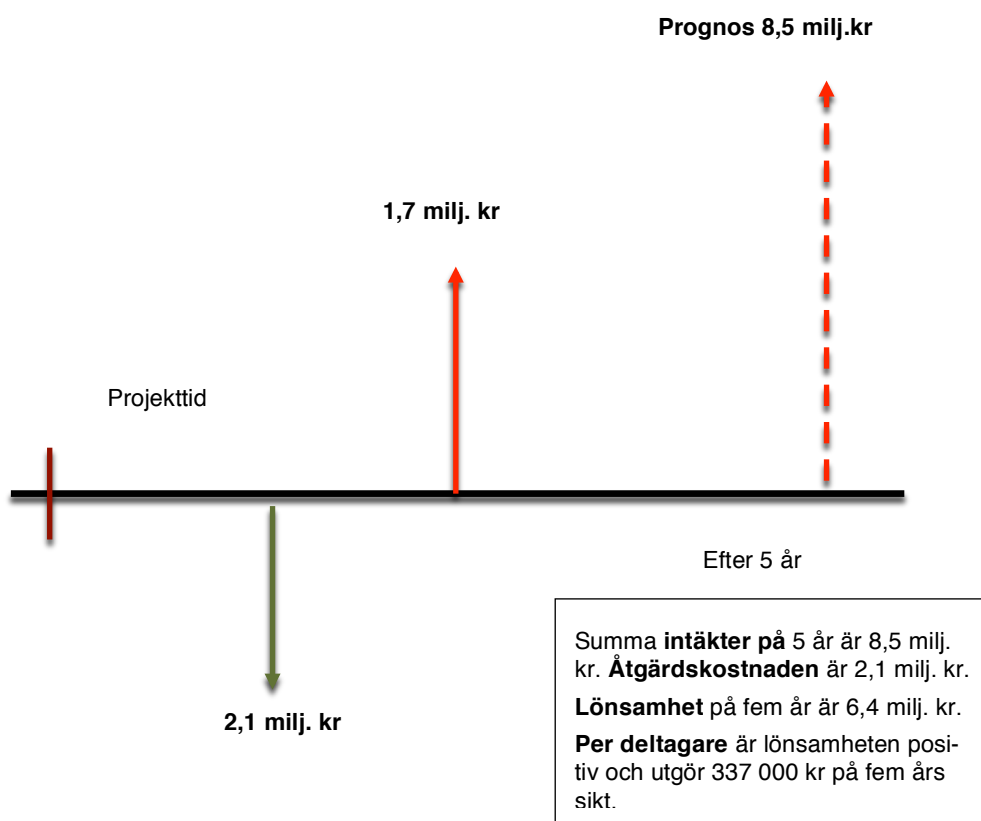
Deltagarna har fått cirka 249 000 kr i ökade disponibla inkomster på kort sikt. Detta motsvarar 13 000 kr i genomsnitt per deltagare och år.

Försäkringsgivarna

Ökade intäkter motsvarande 51 000 kr på kort sikt.

Sammanfattning av den ekonomiska analysen

I figur 2 nedan sammanfattar vi resultatet av den samhällsekonomiska analysen för de 19 deltagare som ingår i utvärderingen. Den gröna nedåtriktade pilen illustrerar åtgärds-kostnaden medan de röda uppåtriktade pilarna illustrerar intäkter på kort och medellång sikt.

Figur 2.

Figur som illustrerar projektets åtgärds-kostnad samt de intäkter som projektet genererat på kort respektive medellång sikt. Alla värden avser de 19 deltagare som ingått i analysen om inget annat anges.

Känslighetsanalyser

När man genomför utvärderingar som baseras på ett urval av deltagare är det rimligt att man utsätter resultatet för någon form av känslighetsanalys. Känslighetsanalysen syftar till att analysera hur det uppnådda resultatet påverkas om man förändrar förutsättningarna för lönsamhetsberäkningarna. Ett alternativ är att man antar att andra faktorer, än de inom projektet vidtagna, påverkat utfallet till en viss grad. Exempel på sådana "exogena variabler" kan vara konjunktur, händelser i individens privata liv, kortsiktiga undanträngningar etc.

Ett annat förfaringssätt är att exkludera extremvärden vid beräkningen av lönsamheten. På ett sådant sätt "slipar man av" påverkan av utfall som avviker mycket från normvärdena.

En tredje metod är att fördela ut åtgärdskostnaden med hjälp av en slags avskrivning där man ser kostnaden mer som en social investering.

Känslighetsanalys, 1

Om man då antar att 25 procent av deltagarna (motsvarande cirka fem st.) nått sin förbättrade status även utan medverkan i SamCoach, hur påverkas lönsamheten för samhället?

Beräkningen genomförs på så sätt att vi reducerar intäkten med 25 procent medan den totala kostnaden behålls. Den totala intäkten för samhället reduceras till 1,3 milj. kr medan kostnaden alltså är 2,1 milj. kr. Resultatet av detta blir att lönsamheten på kort sikt utgör, -810 000 kr. Detta motsvarande -42 600 kr per deltagare (jämfört med -20 300 kr utan den 25 procentiga reduktionen i intäkt).

Återbetalningstiden ökar med fem månader till 20 månader.

Känslighetsanalys, 2

En alternativ känslighetsanalys vid en urvalsstudie baseras på att man exkluderar extremvärden (det/de högsta och det/de lägsta) från de ekonomiska beräkningarna. På så sätt kan man undvika att ett enda enskilt/några enskilda värde(n) som kommit med i urvalet snedvrider resultatet på ett icke representativt sätt.

Genom att projekt SamCoach har haft en deltagare som minskat sitt, i föreläget, stora vårdbehov kraftigt har det uppstått en mycket stor intäkt kopplad till denna deltagare. Exkluderar man nu detta extremvärde i kombination med att vi tar bort det allra sämsta enskilda värdet sjunker intäkten från totalt 1,7 milj.kr till 475 000 kr. Lönsamheten per deltagare sjunker från -20 300 kr till -85 000 kr räknat på ett års sikt. Återbetalningstiden ökar i detta fall från 15 till 53 månader.

Känslighetsanalys, 3

En tredje känslighetsanalys kan genomföras genom att projektkostnaden "avskrivs" på exempelvis tio år. Kostnaden per år blir då $2,1 \text{ milj.kr}/10 = 208 000 \text{ kr}$ per år vilket ger en kortsiktig positiv lönsamhet på cirka 1,5 milj. kr. På fem års sikt är lönsamheten cirka 7,5 milj.kr. Motsvarande siffror utan avskrivning är -385 000 kr och 6,4 milj. kr.

Slutsatser och diskussion

Inledning

SamCoach är ett samverkansprojekt mellan kommunen, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i Sollefteå. Genomförare är Sollefteå kommun. Samordningsförbundet i Sollefteå kommun är finansiär av projektet.

Målgruppen består av vuxna mellan 16 och 30 år och personer upp till 64 år som är långtidsberoende av försörjningsstöd. Deltagarna skall vara aktuella hos minst två av de samverkande myndigheterna för att via remiss och handläggning i en beredningsgrupp få delta i SamCoach.

Målet för projektet är:

- hjälpa människor som står långt ifrån arbetslivet till egen försörjning och höjd livskvalité.
- verka för att återställa eller öka den enskildes funktions- och arbetsförmåga.
- genom samverkan förbättra/effektivisera för den enskilde såväl som för myndigheter och organisationer.

Åtgärdstiden har i genomsnitt varit 48 veckor, med en spridning på mellan åtta och 103 veckor för de olika deltagarna. Åldern för deltagarna har varierat mellan 20 och 52 år, med en medelålder på 28 år. Andelen kvinnor är 37 procent. Observera att alla uppgifter gäller för de som ingår i urvalet.

Urvalet till denna utvärdering utgörs av deltagare som avslutat sitt deltagande i SamCoach senast under 2009. Totalt ingår 19 personer i utvärderingen, som valts ut av de totalt 20 deltagare som var de första som kom till projektet. Slutsatserna i denna utvärdering bygger därför i första hand på de personer som ingått i urvalet.

Den klassificering av våra utvärderingar som payoff tillämpar möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga projekt och verksamheter, dvs. verksamheter som har liknande förutsättningar. SamCoach tillhör, enligt vår klassificeringsterminologi, klass T9. Det innebär att vi utvärderat projektet huvudsakligen med vår *standardmetod*, 12 månader före, och efter deltagandet, att målet är att få in deltagarna i *arbetslivet*, att utanförskapet är *relativt omfattande* och att resurserna i projektet är *stora*.

Påpekas bör att SamCoach har haft ett tvådelat uppdrag, dels att arbeta med individer för vilka de enskilda myndigheternas resurser inte räcker till, dels att finna samverkansformer/en samverkansmodell för berörda aktörer så att samverkan effektiviseras. Det senare innebär att projektledaren har arbetat med handläggarna kring frågor som har uppkommit under projektets gång. Det har på kort sikt påverkat arbetet med individen men har förhoppningsvis på lång sikt gagnat målgruppen som SamCoach riktar sig till.

Jämförande värden

Om vi jämför resultatet för SamCoach med de sex övriga projekt eller verksamheter inom klass T9 som payoff utvärderat de senaste tre åren framgår följande (snittvärdet för de sex övriga i parentes):

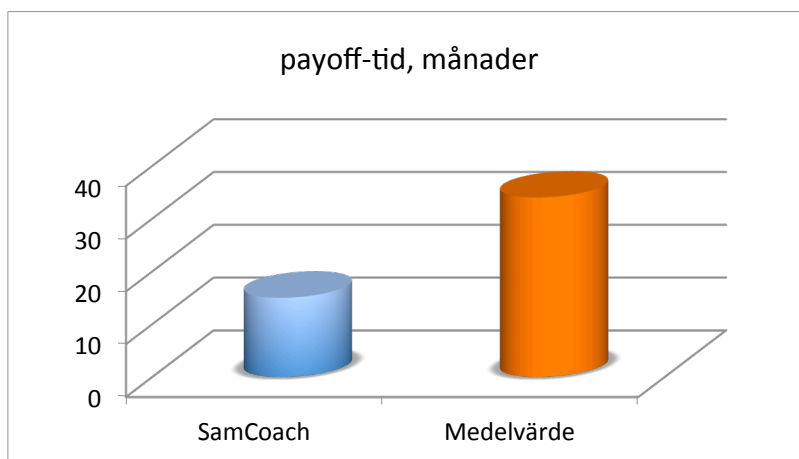

Diagram 1. Payoff-tid, 15 månader (34 månader). Detta innebär en betydligt kortare återbetalningstid än genomsnittet inom klassen.

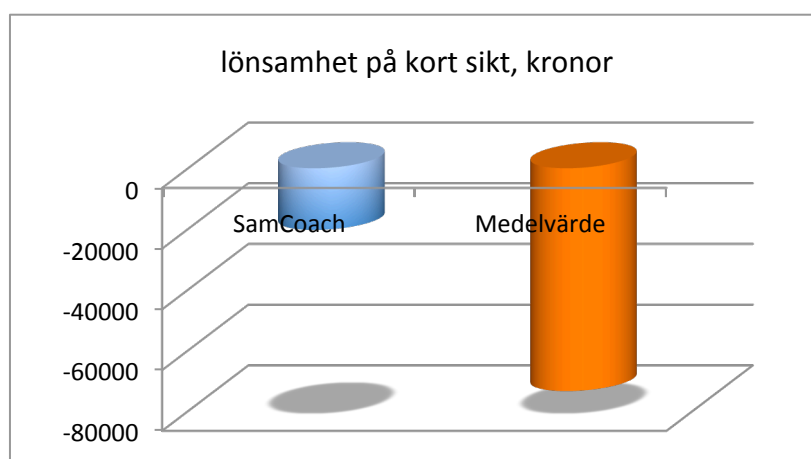

Diagram 2. Lönsamhet per deltagare kort sikt, -20 300 kr (-73 400 kr). Detta innebär högre (eller mindre negativ) lönsamhet på kort sikt än genomsnittet inom klassen.

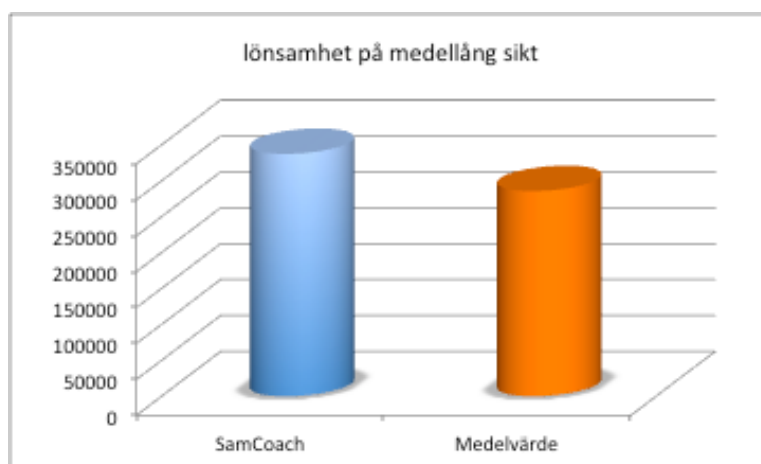

Diagram 3. Lönsamhet per deltagare medellång sikt, 337 300 kr (285 600 kr). Detta innebär högre lönsamhet på medellång sikt än genomsnittet inom klassen.

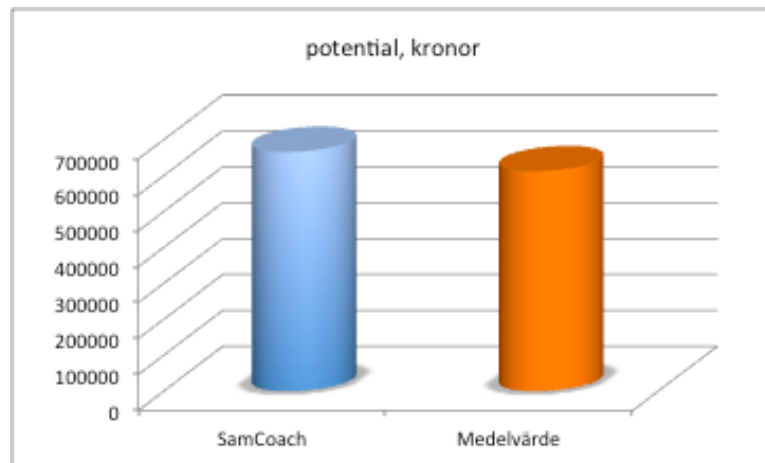

Diagram 4. Potentialen per deltagare i föreläget är 666 200 kr (612 600 kr). Detta innebär högre potential än genomsnittet inom klassen.

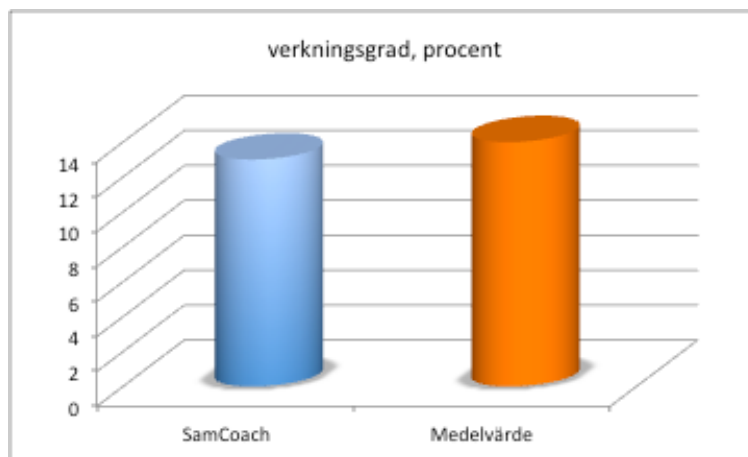

Diagram 5. Verkningsgrad 13 procent (14 procent). Detta innebär en något lägre verkningsgrad (lägre produktivitet) än genomsnittet inom klassen.

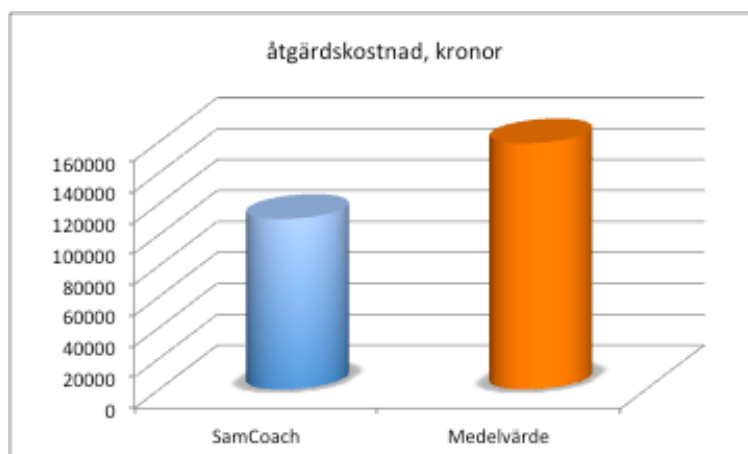

Diagram 6. Åtgärdskostnad per deltagare, 110 000 kr (158 900 kr). Detta innebär lägre kostnad per deltagare än genomsnittet inom klassen.

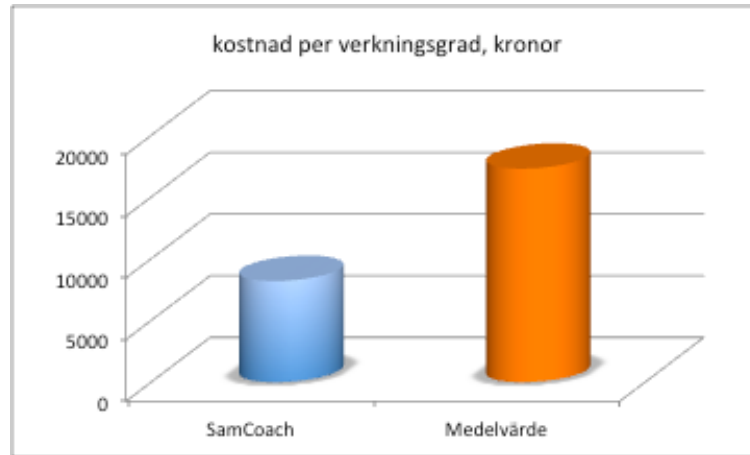

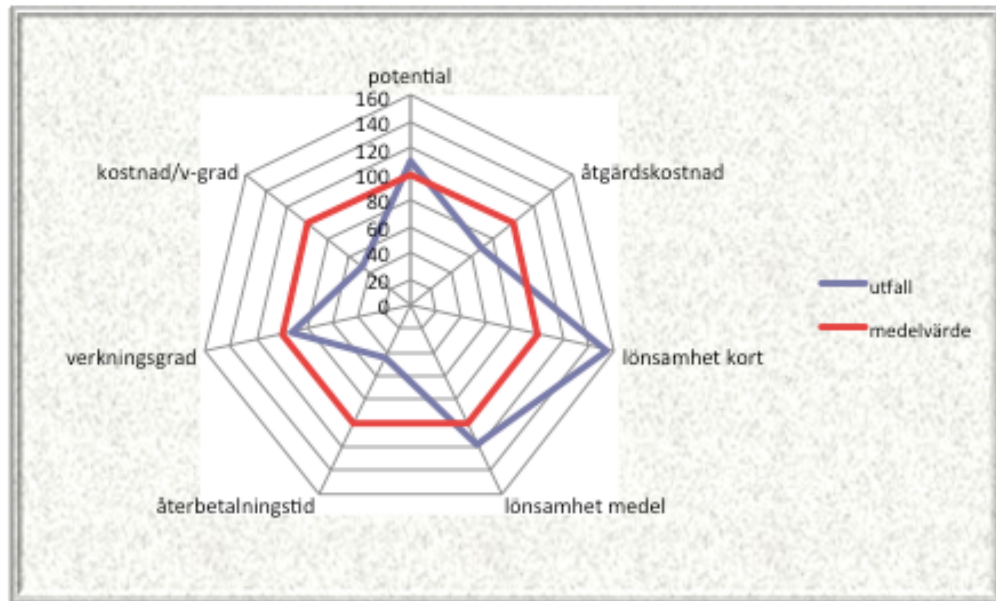
Diagram 7. Kostnad per verkningsgrad, 8 200 kr (17 300 kr). Detta innebär betydligt lägre kostnad per verkningsgrad (högre effektivitet) än genomsnittet inom klassen.

Nyckeltalen – avvikelser från medelvärde

Ett alternativt sätt att redovisa de viktigaste nyckeltalen utifrån vår utvärdering av projekt SamCoach är att skapa ett s.k. polärt diagram där genomsnittet för nyckeltalen i aktuell klass erhåller värdet 100, se figur 3. Avvikelserna från det faktiska utfallet i utvärderingen redovisas därefter procentuellt. Avvikelserna är beräknade på följande sätt:

- Potential; $53\,600/612\,600 =$ nio procent⁷. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 109.
- Åtgärdskostnaden; $-48\,900/158\,900 =$ 51 procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 69.
- Lönsamhet på kort sikt; $-28\,000/-73\,400 =$ 54 procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 154.
- Lönsamhet på medellång sikt; $51\,700/285\,600 =$ 18 procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 118.
- Återbetalningstid; $-19/34 =$ -56 procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 44.
- Verkningsgrad; $-1/14 =$ -7 procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 93.
- Kostnad per verkningsgrad; $-9\,100/17\,300 =$ -53 procent. Medelvärdet motsvarar 100 och utfallet 47 procent.

⁷ Siffran 21 000 kommer från $558\,000 - 579\,000 = 21\,000$ kr

Figur 3.

Figur som illustrerar de olika nyckeltalens utfall relativt medelvärdet för övriga projekt och verksamheter inom klass T9. Återbetalningstid, åtgärdskostnad, verkningsgrad samt kostnad per verkningsgrad ligger under genomsnittet medan övriga nyckeltal ligger över snittet.

Slutsatser

SamCoach är ett av många projekt som dels har unga vuxna som en viktig målgrupp och dels vuxna upp till 64 år som är långtidsberoende av samhällets stöd för sin försörjning. Deltagandet kräver att individen har en egen vilja till förändring och förbinder sig att samarbeta med projektet. För att få möjlighet att ingå i SamCoach krävs först en remiss från någon av myndigheterna och därefter ett godkännande i beredningsgruppen där samverkansparterna finns representerade.

Genom kommunens samverkan med berörda myndigheter kan individen sättas i centrum, en gemensam målbild formuleras, samtidigt som arbetsformer, samsyn och en helhetssyn underlättas. Teamarbete med representanter för de fyra samverkande myndigheterna, kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ger tillgång till snabbare beslutsvägar, kompetens och ett gränsöverskridande arbete i vardagen.

Det finns tankar om att SamCoach skall bli en permanent verksamhet i Sollefteå kommuns regi – ett bra betyg - eftersom en implementering av ett projekts arbetsformer inte är särskilt vanligt, enligt vår uppfattning. Viktiga framgångsfaktorer för SamCoach har varit att det funnits gott om tid för att jobba med deltagarna, personalens engagemang och tillgång till ett brett professionellt nätverk hos de samverkande aktörerna.

Sammanfattningsvis har projektet SamCoach visat på att samverkan går att utveckla genom att nyttja samhällets resurser, system och organisation på ett effektivare sätt. Samverkan med en strukturerad arbetsgång underlättar både för aktörer samtidigt som det ger den individerna tillgång till ett bättre stöd och verkningsfullare insatser.

Avslutande diskussion

Samordningsförbundet i Sollefteå kommun har finansierat projekt SamCoach, som drivits i Sollefteå kommuns regi. Målgruppen unga vuxna i åldern 16 – 30 år är en angelägen målgrupp eftersom övergången från skola till fortsatta studier och arbetsliv är svår för många yngre i dag samtidigt som alla kommer att behövas i arbetskraften för att motverka negativa demografiska förutsättningar. Teoretiskt kan målgruppen ha upp till närmare femtio år i arbetslivet och ett tidigt utanförskap riskerar att permanentas om inte rätt insatser sätts in. Givetvis är det viktigt att den andra målgruppen, vuxna som riskerar att fastna i ett beroende av samhällets stöd för sin försörjning, också får tillgång till den kompetens som SamCoach erbjuder.

Genom att SamCoach föregås av både ett remissförfarande och en beredningsgrupp bör de personer som mest behöver samordnade åtgärder få dessa. Eftersom insatserna både kan vara av förebyggande och rehabiliterande art kan de också vara individuellt anpassade.

Det faktiska resultatet kopplat till nyckeltalet *verkningsgrad* visar att en betydande ytterligare potential föreligger för att dels få fler av deltagarna i ett arbete, studier eller yrkesutbildning och dels för att ytterligare minska vård och omsorg. Det är därför särskilt viktigt att fortsatt stöd och uppföljning erbjuds inom de reguljära verksamheterna efter avslutat projekt.

För att vi skall kunna uttala oss om huruvida denna verksamhet också varit framgångsrik ur ett samhällsekonomiskt perspektiv krävs antingen att det förväntade resultatet för ett antal nyckeltal (t.ex. återbetalningstid) varit preciserade, alternativt att målet varit preciserat i monetära termer (t.ex. lönsamhet per deltagare eller minskat försörjningsstöd per deltagare).

Eftersom denna verksamhet saknar tydliga ekonomiska mål har vi jämfört utfallet mot liknande utvärderingar som payoff tidigare genomfört. Relativt liknande projekt eller verksamheter har SamCoach en något lägre verkningsgrad, vilket innebär att deltagarna inte kommit lika nära arbetslivet och/eller minskat sin förbrukning av vård och omsorg lika mycket som i jämförande projekt. Eftersom SamCoach har en tudelad målgrupp i vilken flera av deltagarna har omfattande behov av stöd och åtgärder kan det i det enskilda fallet dröja innan personen kommer i egenförsörjning. En del av vårdbehovet har konstaterats under projektet för vissa deltagare och kan också kvarstå efter avslutat projekt.

Denna typ av projekt startar ofta positiva processer för den enskilde individen. Den potential till ytterligare utveckling som finns och som i det enskilda fallet kan leda till arbetet och egenförsörjning måste tas tillvara efter avslutat projekt. Det borde vara särskilt intressant för ingående myndigheter att följa upp hur detta utvecklas och eventuellt göra en uppföljande utvärdering om nyttan av åtgärderna efter ytterligare två till tre år.

SamCoach har inneburit att deltagarnas behov av ett samordnat stöd och insatser från rätt offentlig aktör kunnat sättas in tidigare, vilket inneburit att unga vuxna fått en bättre situation och en kortare väg för att komma i arbete/studier eller egenförsörjning. Vi utvärderar projektet med utgångspunkt från deltagarna och det är alltid vik-

tigt att påminna om ett par saker. För det första att om deltagarna förändrar sin situation och får en bättre livskvalitet kommer det för det andra att medföra ”ringar på vattnet” och närmaste anhöriga påverkas positivt. Det är ytterligare fördelar med denna typ av projekt, som också skapar ytterligare nytta för samhället och en bättre situation för övriga berörda individer.

Till sist är det viktigt att verksamhetsansvariga, finansiärer och genomförare diskuterar vad denna utvärdering gett för kunskaper kring projektets utfall ekonomiskt kopplat till bl. a socioekonomiska effekter. Konkret innebär det att se vilka mervärden, framgångsfaktorer, innovativa arbetsformer som varit bärande för SamCoach kopplat till de ekonomiska nyckeltalen. Några frågor att fundera och diskutera vidare är:

- Hur tar vi vara på den potential hos deltagarna som finns att komma i egenförsörjning efter avslutat projekt?
- Vad sätter vi för ekonomiska mål för kommande verksamheter och projekt och hur uttrycker vi dem i monetära termer?
- Hur går vi från ett kortsiktigt kostnadsperspektiv till ett socialt investeringsperspektiv?
- Kan vi göra mer för att arbeta förebyggande och med tidiga insatser för att förhindra och motverka ungdomars och unga vuxnas utanförskap?
- Hur kan vi samverka med och nyttja andra parallella projekt för personer i utanförskap som pågår i Sollefteå kommun?

Rapporten är sammanställd av payoff

2011-05-12

Claes Malmquist

claes@payoff.nu

Sven Vikberg

sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt SamCoach är Sandra Molund; Sandra.Molund@solleftea.se

Tack för hjälp med insamlande av uppgifter, Sandra!

Kontaktperson för payoff: Claes Malmquist, claes@payoff.nu

Bilagor

1. Presentation av projekt SamCoach. *Presentation och kommentarer är skrivna av projektets genomförare.*
2. Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller.
3. Presentation av NyttoSam.

Presentation av projekt SamCoach

Projektnamn

SamCoach.

Projektägare

Sollefteå kommun.

Projektgenomförare

Samordningsförbundet Sollefteå.

Projektets syfte och mål

Samordnad rehabilitering. Att hjälpa människor som står långt ifrån arbetslivet till egen försörjning och höjd livskvalité. Genom samverkan förbättra/effektivisera för den enskilde såväl som för myndigheter och organisationer. Verka för att återställa eller öka den enskildes funktions- och arbetsförmåga.

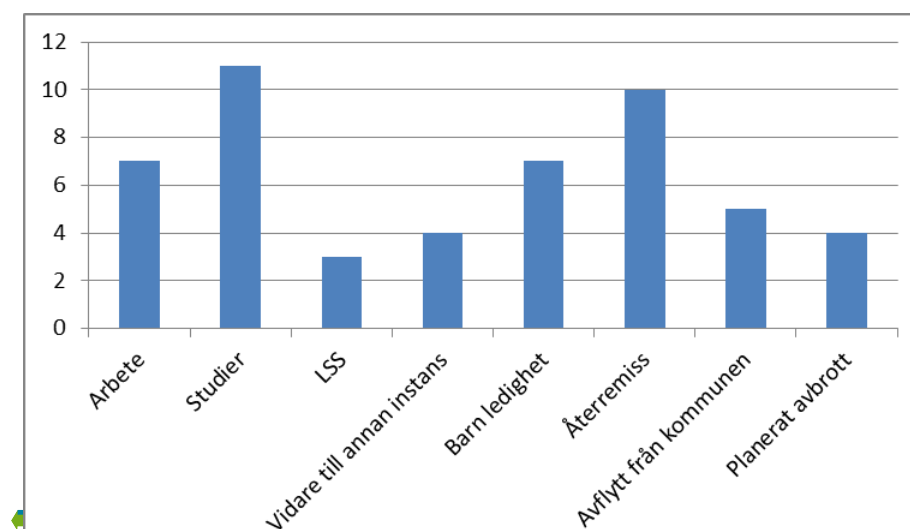
Målgrupp

Personer mellan 18-64 år (Första året var målgruppen 18-30 år). Personer som har kontakt med minst två av de fyra samverkande myndigheterna (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Landstinget).

Projektid

2007-07-01 till 2009-11-19.

Måluppfyllelse

Diagrammet avser resultatet för de 51 deltagare i SamCoach under åren 2007 till 2010.

Arbetsmodell/metodik, resurser – och samverkan

Deltagarna har remitterats från respektive myndighet och det har alltid varit en frivillig insats för personen. Handläggaren har berättat om SamCoach för personen som blivit intresserad. Då har handläggaren tagit med sig namnet till en beredningsgrupp där handläggare från alla myndigheter finns representerade (träffas ca 1 gång/mån). De personer som brukar sitta med i gruppen är från habiliteringen, psykiatrin, Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten (ungdom och vuxen) och Försäkringskassan.

Där beslutas om det är ett samverkansärende (personen skall ha pågående kontakt med minst två av de fyra myndigheterna) och om personen ska komma med i SamCoach. Det har inte varit någon speciell fördelning mellan myndigheterna utan det har varit i mån av plats och lite "först till kvarnen" principen. Det har aldrig varit ett problem eller uppstått diskussioner kring detta.

Något vi sett som en framgångsfaktor är att ge tid. Vi har aldrig jobbat med tidsbegränsade insatser utan det har alltid varit individuella planeringar med varje enskild individ där både tidsplan och innehåll arbetats fram tillsammans med den aktiverande handläggaren och personen det gäller.

Arbetsmodellen vi använt är att likna med Supported Employment.

Det "typiska" scenariot är att vi träffar en person ett antal gånger och har samtal/kartläggning där vi försöker komma fram till vad personen vill. Oftast handlar det om att komma ut i arbetspraktik som förhoppningsvis kan leda till jobb. Efter vi bestämt ett antal platser som kan vara aktuella så kontaktar SamCoach dessa för att se om det går att få en plats. Om detta är möjligt så bokas studiebesök och sedan ett planeringsmöte. Praktiken planeras oftast till två månader med chans till förlängning. I planeringsmötet bestäms också arbetstid vid start och en eventuell plan för utökning av den under praktikens gång. Om praktiken fungerar och företaget kan tänka sig att anställa så kopplas Arbetsförmedlingen in för att presentera olika typer av anställningsformer. Om det inte kan bli aktuellt med anställning så avslutas praktiken och vi letar ett nytt ställe att praktisera på.

Ett annat ganska vanligt scenario är att personen vill studera (främst gymnasienivå) och då bokar vi in träff med studievägledare som kan hjälpa till att lägga upp studieplan och berätta om olika typer av studieformer.

Utöver detta så är det mycket myndighetskontakter som SamCoach hjälper till med och vi kan vara behjälpliga med att fylla i olika typer av ansökningar som personen kan ha rätt till men inte förmår söka på egen hand t ex aktivitetsersättning/sjukpenning, ansökan om godeman, ekonomiskt bistånd och CSN lån.

Vi kan också hjälpa till att etablera kontakt på psykiatrin, personliga ombud, socialpsykiatrin och andra instanser som kan vara svåra att ta kontakt med på egen hand.

Ålders- och könsfördelning

Män i urvalet: 12 stycken, snittålder vid avslut 26 år. Kvinnor i urvalet: 7 stycken, snittålder vid avslut 28 år.

Totalt antal män under perioden (inkl. urvalet) 15 stycken, snitt 26 år. Totalt antal kvinnor under perioden (inkl. urvalet) 13 stycken, snitt 23 år.

Urval

Urvalet har gjorts enkelt. Vi har valt ut de tjugo första personerna som gick in i projektet. Bortsett från de som bara varit på ett eller två möten och sedan avslutats för att de inte ansetts tillhöra rätt målgrupp eller ej fortsatt av annan anledning. Ett bortfall har skett (där av 19 personer till avslut) då denna person fortfarande är inskriven i projektet och inte planeras avslutas på ett tag. Från avslutsdatum på denna person så skulle det ta minst ett år till innan rapport skulle kunna göras och därför valde vi att plocka bort personen.

Typfall

Kvinna "Anna". 21 år.

Har inte avslutat gymnasiet (kanske aldrig påbörjat).

Anna har sedan skolan mest bara varit hemma. Tiden har till stor del fördrivits framför datorn och kanske har hon någon gång ibland gått på krogen eller umgåtts med några få vänner.

Kanske har någon eller några praktikplatser varit aktuella men har oftast avbrutits i förtid på grund av att Anna mådde så dåligt, det var så tråkigt eller att det inte var någon bra arbetsplats ("fanns inget att göra"). Anna är osäker på om hon är inskriven på Arbetsförmedlingen. Inkomsten kommer från kommunen som ekonomiskt bistånd.

Anna mår psykiskt dåligt och äter lite olika preparat; ångestdämpande, antidepressivt och sömntabletter.

Hon har en samtalskontakt på psyk, som hon träffat några gånger men ingen kontinuitet utan hon ska höra av sig om hon behöver prata, vilket Anna behöver men inte tar sig för.

Annas mål är diffust, hon vet inte vad hon vill göra i framtiden och har heller ingen aning om vad hon kan tänka sig för praktik. Helst vill hon arbeta med hundar eller kanske med barn. Eftersom Anna upplever att hon har socialfobi så vill hon inte vara på ett ställe där det är för mycket folk.

SamCoach arbete börjar med kartläggningssamtal och tid läggs på att lära känna Anna.

Vi går tillsammans till Arbetsförmedlingen för att se till att Anna är inskriven. Där visar det sig att det kan vara aktuellt med en ”kodning” och vi blir ombedda att lämna in de eventuella underlag som kan finnas.

SamCoach är behjälplig med att se till att det blir en tillfredsställande kontakt med psykiatrin. Det tar några månader och många samtal då det hänvisas emellan primärvård och psykiatri ett antal gånger innan det slutligen blir psykiatrin som ger en tid till Anna.

Under denna tid så har SamCoach och Anna kommit fram till ett antal platser som Anna kan tänka sig att praktisera på och kontakt tas med olika platser för att boka in studiebesök och en ev planering för praktiken.

Anna får en plats och det bestäms att hon skall vara där i en månad med möjlighet till en månads förlängning.

Anna börjar sin praktik med ca tre timmar/dag och utökar successivt arbetstiden.

Ett första uppföljningsmöte är efter en vecka där man ser att allt verkar vara okej inför fortsättningen. Om det behövs hålls flera uppföljningar annars efter en månad.

Uppföljningsmöte hålls också efter en månad med ansvarig handläggare (i Annas fall biståndshandläggare) för att berätta om vilken handlingsplan Anna kommer att arbeta utifrån.

Anna kommer att ha ca tre praktikplatser hos SamCoach innan hon går vidare till jobb eller studier.

Parallellt med att Anna praktiserar så ordnas det med underlag och läkartider för att Anna skall få en kod på Arbetsförmedlingen som gör henne berättigad till extrastöd och lönebidrag.

När Anna funnit en plats som fungerar för henne och där arbetsgivaren tycker att det kan finnas utrymme för anställning så bjuder SamCoach in till möte tillsammans med AF för att diskutera olika möjligheter för Anna.

Exempel på andra insatser som Anna kan ha tagit del av:

- Friskvård – Gruppträning och/eller individuell träning med ett träningskort på gym eller simhall
- Lösningfokuserade samtal
- Nätverksträffar kring personens situation (om behov finns att samverka)
- Socialträning (fika, utflykter, föreläsningar etc)
- Få hjälp att ansöka om aktivitets- eller sjukersättning
- Få kontakt med godeman

- Hitta nya kontakter eller stödgrupper (verksamhet hos socialpsykiatri, föreningar etc)
- Studievägledning

Kommentarer

Det här sättet att samverka kring individer med multiproblematik är framgångsrik både ur individens och samhällets synpunkt. Under 2011 kommer försök att göras med att få den här modellen implementerad i kommunens ordinarie arbete. Det återstår dock att se att det ges utrymme i budgeten för en fullständig implementering. Under 2011 kommer också uppföljningssystemet, nya SUS att kopplas på för att ytterligare vederlägga resultaten.

Tre områden som vi bedömer att vi borde bli bättre på eller som kan utvecklas ytterligare är:

1. Tydligare handlingsplaner.
2. Beredningsgruppernas koppling mot sina hemmaorganisationer och chefer.
3. Stärka samverkan med andra aktörer typ Primärvården och Arbetsmarknadsenheten.

Tre framgångsfaktorer för projektet:

1. Tid
2. Engagemang
3. Tillgång till ett brett professionellt nätverk hos de samverkande aktörerna

Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller

Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller de 19 deltagare som ingått i utvärderingen. Även om urvalet av deltagare som ingått i utvärderingen skett slumpmässigt gäller medelvärden och nyckeltal i första hand urvalet och inte hela projektet. De max och minvärden som anges avser lägsta och högsta värde på kort sikt på individnivå.

Tabell 2. Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde på individnivå	minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år
Samhället som helhet	1 698 506 kr	1 318 498 kr	-94 963 kr	8 492 532 kr
Kommunen	1 731 372 kr	1 065 000 kr	-58 704 kr	8 656 858 kr
Landstinget	-107 444 kr	28 427 kr	-75 559 kr	-537 221 kr
Staten totalt, varav	-225 279 kr	123 100 kr	-136 045 kr	-1 126 393 kr
Arbetsförmedlingen	-286 350 kr	922 kr	-170 091 kr	-1 431 752 kr
Försäkringskassan	-318 973 kr	66 870 kr	-140 600 kr	-1 594 865 kr
Övrig stat	380 045 kr	263 700 kr	-30 504 kr	1 900 224 kr
Individerna/hushållen	248 783 kr	176 150 kr	-124 890 kr	1 243 913 kr
Försäkringsgivarna	51 075 kr	38 700 kr	0 kr	255 375 kr

Tabell 3. Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för stad och region.

	Kort sikt, ett år	maxvärde på individnivå	minvärde på individnivå	medelvärde
Kommunen, varav	1 731 372 kr	1 065 000 kr	-58 704 kr	91 125 kr
ekonomiskt bistånd	353 381 kr	122 417 kr	-46 361 kr	18 599 kr
skatt	140 545 kr	62 854 kr	-1 535 kr	7 397 kr
omsorg och handläggning	1 237 445 kr	1 040 711 kr	-12 343 kr	65 129 kr
Landstinget, varav	-107 444 kr	28 427 kr	-75 559 kr	-5 655 kr
skatt	63 564 kr	28 427 kr	-694 kr	3 345 kr
sjukvård	-171 008 kr	17 925 kr	-76 052 kr	-9 000 kr

Tabell 4.

Kostnader för projektets genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.

	Totalt	Per deltagare
Samhället som helhet	2 083 835 kr	109 676 kr
Kommun	416 767 kr	21 935 kr
Landsting	416 767 kr	21 935 kr
Arbetsförmedlingen	416 767 kr	21 935 kr
Försäkringskassan	416 767 kr	21 935 kr
Övrig stat	416 767 kr	21 935 kr

Tabell 5.

Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde på individnivå	minvärde på individnivå	Medellång sikt, fem år	medelvärde, kort sikt	payoff-tid
Samhället som helhet	-385 328 kr	1 208 822 kr	-204 639 kr	6 408 697 kr	-20 280 kr	15
Kommunen	1 314 605 kr	1 043 065 kr	-80 639 kr	8 240 091 kr	69 190 kr	3
Landstinget	-524 211 kr	6 492 kr	-97 494 kr	-953 988 kr	-27 590 kr	i.v.!
Staten totalt, varav	-1 475 579 kr	57 294 kr	-201 850 kr	-2 376 694 kr	-77 662 kr	i.v.
Arbetsförmedlingen	-703 117 kr	-21 014 kr	-192 026 kr	-1 848 519 kr	-37 006 kr	i.v.
Försäkringskassan	-735 740 kr	44 935 kr	-162 535 kr	-2 011 632 kr	-38 723 kr	i.v.
Övrig stat	-36 722 kr	241 764 kr	-52 439 kr	1 483 457 kr	-1 933 kr	
Individerna/hushållen	248 783 kr			1 243 913 kr	13 094 kr	
Försäkringsgivarna	51 075 kr			255 375 kr	2 688 kr	

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras m h t förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁸, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av "mjuka" s.k. "icke-ekonomiska" effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NyttoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

⁸ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella "icke-ekonomiska" effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet